

Arkivnr: 2016/4851-3
Saksbehandlar: Frank Halhjem

Saksframlegg**Saksgang**

Utval	Saknr.	Møtedato
Yrkesopplæringsnemnda	30/16	06.09.2016
Utval for opplæring og helse	71/16	07.09.2016
Fylkesutvalet		20.10.2016
Fylkestinget		13.12.2016

Alternative vegar til fagbrev**Samandrag**

Fylkesrådmannen viser til protokoll frå møtet i Fylkestinget 8.- 9.des. 2015 der følgjande vedtak vart fatta under PS 95/2015 Årsbudsjett 2016 / økonomiplan 2016-2019: 1. Budsjett for Hordaland fylkeskommune 2016:

«Alternative vegar til fagbrev.

Fylkestinget ber fylkesrådmannen gjennomgå dei ulike løpa innan fagopplæringa for å koma tilbake til fylkestinget med ei sak om korleis vi kan gjere dei løpa med høgast gjennomføringsprosent meir kjent blant søkarane.»

Fylkesrådmannen viser samstundes til saksprotokoll frå utval for opplæring og helse 02.06.2016 PS 65/16, der saka vart presentert og sendt i retur med kommentar.

«Saka vert sendt tilbake til administrasjonen for vidare handsaming. Utval for opplæring og helse ber om at saka svarar betre på bestillinga som omhandlar alternative vegar til fagbrev, og ikkje dei ordinære løpa.»

Fylkesrådmannen har gjennomgått alternative løp i to utvalde år der ein ser på inngåtte kontraktar og fullføring i ulike løp med ei kvantitativ tilnærming. Ein har og vurdert erfaringar med bruk av alternative vegar.

Det kjem fram at det primært er YSK (yrkesfagleg studiespesialiserande kompetanse), normalt omtala som TAF (teknisk allmennfagleg), som har høgast gjennomføring blant dei alternative vegane til fagbrev i Hordaland fylkeskommune.

YSK er ein sær sars vellukka alternativ modell som er krevjande og attraktiv for søkjarar med høgt karaktersnitt. Kommentar frå Roger Pilskog i saksprotokoll frå yrkesopplæringsnemnda 25.05.2016 er likevel at gjennomføringa i YSK er sær sars avhengig av gode avtalar med bedrifter om utplassering og læretid etter skuletid.

Forslag til innstilling

Fylkestinget tilrår ikkje noko endring i måten desse løpa vert gjort kjent for søkjarane på, då dei er godt presentert i søkjarhandboka frå fylkeskommunen som blir sendt ut til elevar og rådgjevarar i grunnskulen.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Svein Heggheim
fylkesdirektør opplæring

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Fylkesrådmannen, 11.08.2016

Alternative vegar til fagbrev

Yrkesopplæringa har to hovudmodellar fram til fagbrev, som lærling eller som praksiskandidat. Som lærling blir normalmodellen ofte omtala som 2+2. Dei fleste går då to år i skule og deretter to år i lære. Hordaland er eit fylke med mange kandidatar som går alternative vegar.

Forklaring alternative vegar

FOB/LKFOB (LK står for lærekandidat) – Full opplæring i bedrift. Lærlingen/lærekandidaten har ikkje riktig Vg1 eller Vg2-kurs i forhold til kontrakten. Kan vere både ungdom som kjem rett frå grunnskulen og kandidatar frå andre utdanningsprogram enn lærefaget.

FOB1/LKFOB1 – Full opplæring etter Vg1. Lærlingen/lærekandidaten har gjennomført eller fått godkjent Vg1 i programområdet for lærefaget. Kan vere ungdom som går i lære etter Vg1, men og vaksne som har fått godkjent Vg1, særlopsfag og fag Hordaland fylkeskommune ikkje har tilbod om på Vg-nivå, slik som Design og trearbeid og overflateteknikk.

FOB2 – Full opplæring etter Vg2. Fag der ein normalt har Vg3 i skule. Gjeld eit fåtal kandidatar i anleggsmaskinmekanikarfaget, automatiseringsfaget og dataelektronikarfaget.

YSK4 – Normalt omtalt som TAF- elevar og er ei forkorting for yrkesfagleg og studieførebuande. Dei har som mål å oppnå både fag-/ sveinebrev og studiekompetanse i løpet av 4 år (4,5 i nokre fag der læretida er 4,5 år).

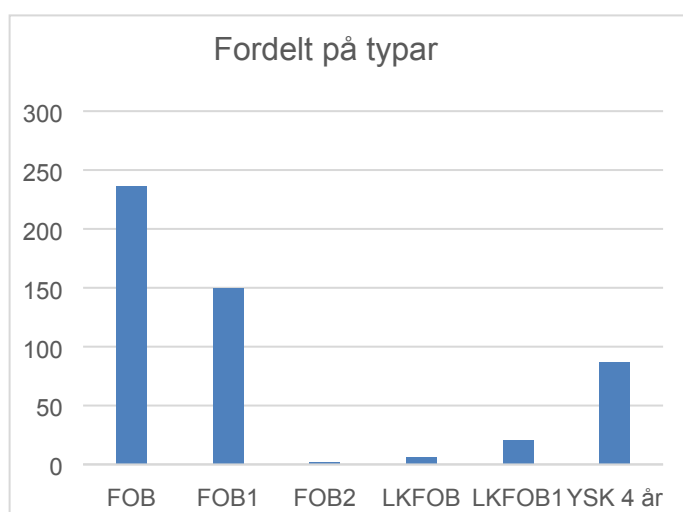
2010 og 2011 er valt ut då dette er dei åra som gir innsikt i gjennomføring innan FOB-løp. Går ein lengre tilbake, vil blanding av kontraktar frå Reform 94 og Kunnskapsløftet gje eit dårleg grunnlag for samanlikning.

Det er tatt ut oversikt over årskull med elevar frå grunnskulen for å gje eit innblikk i gjennomføring for alternative løp direkte frå grunnskulen og etter Vg1.

Alternative vegar i tal

Kontraktar teikna i 2010

Totalt: 437 (av 2055 kontraktar)

Type	Antall
FOB	212
FOB1	141
FOB2	2
LKFOB	13
LKFOB1	16
YSK 4 år	53
Totalt	437

Fordeling fullføring kontraktar etter løp

Type	Bestått	Bestått MG	Totalt
FOB	43,40 %	10,85 %	54,25 %
FOB1	46,81 %	12,77 %	59,57 %
FOB2	50,00 %	0,00 %	50 %
LKFOB	7,69 %	0,00 %	7,69 %
LKFOB1	43,75 %	6,25 %	50,00 %
YSK 4år	62,26 %	33,96 %	96,23 %

Personar og fullføring 2010-kontraktar¹

Alternative løp, 437 kontraktar, 436 personar

- ✓ 177 kontraktar utan Bestått/Bestått mykje godt, 177 personar
- ✓ Av dei 177 har 48 seinare vore oppe til og bestått fag-/sveine-/kompetanseprøve
- ✓ Fullføring kontraktar alternative løp er 260 av 437 (59,50%), og tel vi personar, er det 260 av 436 (59,63%)

Personar med oppnådd kompetanse innan utløpet av 2015 (som begynte på kontrakt i 2010)

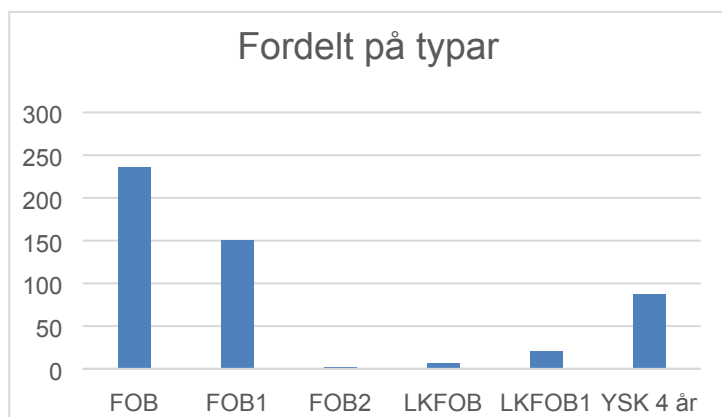
- Alternative løp - 308 av 436 (70,67%)

Ungdomskull kontraktstart i 2010

- ✓ 1994 kullet (FOB) ikkje lærekandidatar
 - 13 kontraktar (personar)
 - 8 bestått i kontrakten
 - Totalt 9 fullført innan utgangen av 2015 (69,23%) - 5 år
- ✓ 1993 kullet (FOB1) ikkje lærekandidatar
 - 39 kontraktar (personar)
 - 27 bestått i kontrakten
 - 30 fullført innan utgangen av 2014 (76,92%) - 4 år, 5 år med VG1
 - 31 fullført innan utgangen av 2015 (79,49%) - 5 år, 6 år med VG1

Kontraktar teikna i 2011

Totalt 502 (av 2139 kontraktar)

Type	Antall
FOB	236
FOB1	150
FOB2	2
LKFOB	6
LKFOB1	21
YSK 4år	87
Totalsum	502

¹ Målt på fødselsnr og kryssjekka om dei har vore oppe og bestått fag-/sveine-/kompetanseprøve innan 31.12.2015

Fordeling fullføring kontraktar etter løp

Type	Bestått	Bestått MG	Totalt
FOB	41,53 %	11,02 %	52,54 %
FOB1	46 %	13,33 %	59,33 %
FOB2	50 %	50 %	100 %
LKFOB	50 %	0 %	50 %
LKFOB1	42,86 %	4,76 %	47,62 %
YSK 4 år	49,43 %	43,68 %	93,10 %

Personar og fullføring 2011-kontraktar²

2139 kontraktar, 2125 personar

- ✓ 502 kontraktar alternative løp, 499 personar
 - 193 kontraktar utan bestått/Bestått mykje godt, 191 personar
 - Av dei 191 har 33 seinare vore oppe til og bestått fag-/sveine-/kompetanseprøve

Ungdomskull påbegynt i 2011

- ✓ 1995 kullet (FOB) ikkje lærekandidatar
 - 13 kontraktar (personar)
 - 5 bestått i kontrakten
 - Totalt 5 fullført innan utgangen av 2015 (38,46 %) - 5 år
- ✓ 1994 kullet (FOB1) ikkje lærekandidatar
 - 47 kontraktar (personar)
 - 26 bestått i kontrakten
 - 31 fullført innan utgangen av 2015 (65,96 %) - 5 år med Vg1

Kommentar til tal

YSK gjer seg gjeldande som det løpet som har høgast gjennomføring. Det er likevel ei ordning med store krav til avtalar med skule og er mykje meir ressurskrevjande enn 2+2. For å gjere YSK meir kjent blant søkjarane frå grunnskulen er det då viktig at rådgjevarar, lærarar og føresette er godt informert om at dersom ein gjer det godt på skulen og er interessert i yrkesfag, kan YSK-vegen vere ei god løysing enten som grunnlag for å kome i mål som fagarbeidar eller som eit godt alternativ til studiespesialisering for å starte på høgskule eller universitet.

Tala tar ikkje omsyn til omval³, fråvær, lese- og skrivevanskar eller andre utanforliggjande faktorar.

Evaluering av alternative vegar basert på erfaring

Fleksibilitet i fag- og yrkesopplæringa har vore og er eit uttala satsingsområde frå nasjonalt hald. Erfaringane syner at langt frå alle passar inn i det som vert omtala som hovudmodellen; to år på skule og så to eller to og eit halvt år i lære. Hordaland som er eit av dei største lærlingfylka i landet, har utvikla ein omfattande bruk av fleksibilitet i fag- og yrkesopplæringa. Om lag 25 % av lærekontraktane som vert teikna følgjer ikkje 2+2-modellen. Dei alternative vegane fungerer ut frå to hovudperspektiv:

- 1) Ungdom som er skuletrøytte og som ønskjer å lære gjennom praktisk arbeid

² Målt på fødselsnr og kryssjekk om dei har vore oppe og bestått fag-/sveine-/kompetanseprøve innan 31.12.2015. Grunna få lærekandidatar er dei utelatne.

³ Gjeld ikkje tal frå ungdomskull der ein følgjer dei som ikkje har noko omval.

- 2) Bedrifter/bransjar som slit med rekruttering gjennom 2+2-modellen, anten av di fylkeskommunen ikkje har Vg2-tilbod, til dømes målarfaget, eller fag som gjerne hamnar i skuggen av populære fag, til dømes betongfaget og røyrleggjarfaget, som hamnar i skuggen av tømrrarfaget.

Desse modellane som gjerne blir omtala som Full opplæring i bedrift, anten fire eller tre år, har same krav til teori når det gjeld felles allmennfag. Faga får lærlingane gjennom skulegang ein dag i veka ved utvalde skular. Dei skal også gjennom ein del av programfaga, og teorien her er mindre generell enn i 2 + 2-modellen, men rettar seg inn mot det konkrete lærefag. Hordaland har mange slike læreforhold.

Vekslingsmodellen er bygd opp rundt dei same prisnipa som full opplæring i bedrift. Det betyr at teorikravet er det same som på 2+2-modellen i felles allmennfag og med mindre teori når det gjeld programfag. Noko som igjen betyr at du vel tidligare kva fag du ønskjer å utdanne deg til. Systematikken kring organiseringa i vekslingsmodellen er annleis enn full opplæring i bedrift. Ungdommen går det fyrste halve året som elev ved ein vidaregåande skule, teiknar lærekontrakt etter om lag seks månader, og er så uti bedrift i ein samanhengande periode, utan avbrot med skulegang. Vekslingsmodellen starta som eit prosjekt i 2013, og førebels har ingen kandidatar avlagt fag- eller sveineprøve, dei fyrste er venta i 2017. Hordaland har vekslingsmodell i tømrrarfaget, helsefagarbeidarfaget, barne- og ungdomsarbeidarfaget og frisørfaget. Så langt i forsøket er alle partar nøgd, og det er lite fråfall. Vekslingsmodellforsøket vert evaluert frå nasjonalt hald undervegs. Frå hausten 2016 set vi i gang med ei eiga evaluering gjennom seksjon for forskning, internasjonalisering og analyse. Vekslingsmodellen er eit godt supplement til den ordinære fagopplæringa. Det er ein krevjande modell å organisere, og tal på læreplassar er utfordrande i modellen. Lærlingane i vekslingsmodellen bind opp læreplassar i tre og eit halvt år. Søkinga til vekslingsmodellane er god, Fylkeskommunen kunne ha starta med to klasser i tømrrarfaget i år, men bransjen kunne ikkje garantere for læreplassar til alle, så da blei det med ein klasse. Også helsefaga har mange søkjarar, men heller ikkje her er samarbeidspartnarane klar for fleire vekslingselevar/lærlingar.

YSK (TAF- modellen) har eksistert sidan 1992 og har fungert godt ved sida av 2+2-modellen. Det vert teikna om lag 80 kontraktar kvart år innan mekaniske fag, byggfag, elektro og helsefag. YSK-modellen er organisert slik at ungdomane er elevar dei to første åra og lærlingar dei to siste, men undervegs er dei både på skolen og i bedrifta gjennom alle fire åra. Gjennom YSK-utdanninga får ungdomane både studiekompetanse og fagbrev. Dette er krevjande utdanningar som passar særst motiverte elevar. Gjennomføringa på denne modellen er sjølvsagt god.

Lærekandidatordninga, som er ein del av den ordinære tilbodsstrukturen, vert også i nokon grad brukt som ein veg fram til fag- eller sveinebrev. Då vert ordninga brukt i kombinasjon med praksiskandidatordninga. Dei som teiknar kontraktar som lærekandidat, er ofte formidla gjennom OT/PPT. Informasjon om dette tilbodet er då viktig å formidle til dette leddet.

Hordaland fylkeskommune er også involvert i utprøving av den såkalla VOPA-modellen, denne modellen er retta mot vaksne med noko arbeidserfaring, men som ikkje tilfredsstillar krava til å kunne framstille seg til fagprøva som praksiskandidat. Modellen er ein kombinasjon av praksiskandidatordninga og lærlingordninga og er også ein fleksibel/alternativ veg fram til fagbrev. VOPA-modellen er tatt i bruk i faga Helsefagarbeidar og Barne- og ungdomsarbeidar.

I Hordaland vart det i 2015 avlagt om lag 3100 fag- eller sveineprøvar, og av desse var om lag 1000 praksiskandidatar som er kandidatar som kan dokumentere meir enn fem års arbeidserfaring. Strykprosenten på fagprøvene ligg på 10% i 2015. Mange vel å framstille seg til ny prøve, og vi ser då at over 80 % av dei som vel dette, består prøven etter andre forsøk.

Hordaland er eitt av dei fylka i landet der fleksibiliteten er størst. Dette er stort sett berre positivt, men det kan gå utover den totale opplæringskapasiteten i fylket. Rogaland fylkeskommune, som over tid har vore restriktive med innføring og utprøving av nye modellar, har vore meir treffsikker med dimensjoneringa. Der har dei verken TAF eller Vekslingsmodell og ein lågare del full opplæring i bedrift.

Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å sjå på tilbudsstrukturen og gjerne gjere denne meir fleksibel, opne for fleire krysslaup, slik at vegane fram til fag- eller sveinebrev kan bli meir fleksible. Dette arbeidet skal vere ferdigstilt til skuleåret 2020/21. Dette arbeidet kan føre til at trongen for fleksible modellar vert mindre, då fleksibiliteten meir blir bygd inn i sjølve strukturen.

Gjennom informasjonsmateriell og sosiale medium kan fylket informere om kva veg som har høgast gjennomføringsprosent. Fagopplæringa har hatt fokus på å gjere alle modellar kjende gjennom informasjonshefte til skular, elevar og føresette. Dei ulike vegane er og representert i søkjarhandboka som blir sendt ut kvart år til elevar og skular både i grunnskule og vidaregåande nivå. Med bakgrunn i dette og allereie høgt press på lærebedrifter ser ein ikkje grunn til å initiere ytterlegare tiltak for å informere om dei ulike vegane til fagbrev.